

Deklaracija srednjoškolaca o kvalitetu obrazovanja i aktivnom učešću

Uvod

UNSS je neprofitna, nezavisna organizacija osnovana u decembru 2003. godine u Beogradu. Kao nacionalna srednjoškolska unija, UNSS služi kao platforma za škole, kako gimnazije, tako i srednje stručne škole u cilju nacionalnog umrežavanja i zajedničkog delovanja.

Kako je UNSS organizacija koje se na nacionalnom nivou bavi srednjoškolcima/kama ona mora biti prepoznata kao legitiman akter u oblasti obrazovanja. UNSS mora biti ključni deo u stvaranju strategija, zakona i drugih nacionalnih omladinskih politika kada su u pitanju obrazovanje i aktivno učešće kroz prisutnost u radu nadležnih institucija.

Iz perspektive UNSS-a, temom obrazovanja ne možemo se baviti a da se ne bavimo društvom u celini - obrazovanje nije statični deo društva već proces koji treba konstantno da se menja i napreduje.

Obrazovanje se može posmatrati kao proces koji traje čitavog života a koji uključuje razvijanje znanja, veština, sposobnosti i društvenih kompetenci. Obrazovanje jeste razvoj ličnosti i identiteta pojedinca. Obrazovanje je rastuća želja i volja za traženjem odgovora. Obrazovanje suočava ustanovljene istine nikada ne prihvatajući "tako je, kako je" kao odgovor. Ono predstavlja socijalna inkluzija i izgradnja solidarnosti. Obrazovanje otvara put ka mogućnostima. Pomaže nam da postanemo svesni, da kritički razmišljamo i da tako postanemo savesni građani društva.

Mi, srednjoškolci i srednjoškolke Srbije, ovom deklaracijom nastalom kroz zajednički rad članova Unije Srednjoškolaca Srbije definišemo vrednosti iza kojih stoje učenici srednjih škola u Srbiji, prava koje srednjoškolci treba da imaju, načine organizovanja i iznosimo konkretne zahteve čijim bi se ispunjavanjem obezbedile mogućnosti za kvalitetno obrazovanje i aktivno učešće u školama.

***

Obrazovanje, pre svega, mora da bude inkluzivno i dostupno svima. Ne smeju postojati nikakve tehničke, finansijske ili socio-kulturološke prepreke za srednje obrazovanje. Srednjoškolsko obrazovanje mora biti javno i besplatno. Školske ustanove moraju biti pristupačne za osobe sa invaliditetom i omogućavati im potpuno isto obrazovanje koje stiču učenici bez invaliditeta. Svako treba da ima pravo na očuvanje sopstvenog kulturnog nasleđa. Da bi se došlo do obrazovanja koje

zastupa rodnu ravnopravnost, rodne uloge ne smeju biti stereotipno predstavljene i tretirane u obrazovnom procesu i kroz udžbenike.

Škola mora poštovati individualnost učenika. Ravnopravnost u obrazovanju ne treba da znači uniformisanost. Učenicima mora biti omogućeno da razvijaju svoje sposobnosti i svoju ličnost u pravcu u kojem to žele. Obrazovni sistem srednjih škola mora da pruži učenicima, kako gimnazija, tako i srednjih stručnih škola, pravo na mogućnost odabira izbornih predmeta.

Obrazovanje za sve srednjoškolce mora da bude visokokvalitetno i nepristrasno. Profesori treba da pruže srednjoškolcima kvalitetnu nastavu, zasnovanu na najsavremenijim obrazovnim principima i metodama, koja pružaju mogućnost praktične primene znanja. Posebno je važno istaći značaj obrazovanja o društvu koje mora da obuhvati i oblasti koje su važne za razumevanje sveta u kojem živimo: interkulturalno obrazovanje, seksualno obrazovanje, obrazovanje koje promovise demokratsko učešće u društvu, obrazovanje o životnoj sredini, zdravim stilovima života obrazovanje o toleranciji, razumevanju i solidarnosti.

Prepoznavanje značaja obrazovanja, od strane državnih organa, vodi osavremenjivanju i obezbeđivanju adekvatne opreme za rad u srednjim školama, bez koje je nemoguće unaprediti obrazovanje.

Građanska i učenička prava se moraju odnositi na sve srednjoškolce.

Obrazovanje mora biti zasnovano na uzajamnom poštovanju, razumevanju, demokratiji, toleranciji i ravnopravnosti. Školski sistem mora promovisati borbu protiv diskriminacije u svakom obliku. Srednjoškolci moraju da imaju bezbednu sredinu za učenje i budu zaštićeni od svih oblika nasilja i eksploatacija. Srednjoškolci bi trebali da imaju pravo na žalbu u slučaju neadekvatnog ophođenja i pravo da zahtevaju disciplinske mere u slučaju ovakvih prekršaja. Predstavnici srednjoškolaca moraju aktivno učestvovati u radu disciplinske komisije. Bilo kakva žalba ne sme da na bilo koji način naškodi učeniku.

Srednjoškolci moraju imati pravo na adekvatnu informisanost o svojim pravima, obavezama i mogućnostima, kao i o strukturi obrazovanja i obrazovnih aktivnosti. Privatnost ličnih informacija vezanih za učenike mora biti poštovana i informacije mogu biti korišćene samo uz eksplicitno odobrenje učenika.

Pravo na udruživanje učenika mora postojati i biti garantovano zakonom.

Srednjoškolci moraju imati pravo da se okupljaju, štrajkuju, protestuju i izražavaju svoje mišljenje kako u školi tako i van škole. Moraju biti u mogućnosti da to rade slobodno i bez kažnjavanja. Potrebno je da demokratija i demokratski način rada budu osnove za poštovanje i uvažavanje svake osobe i da u praksi omoguće prostor, pravo i podsticaj učenicima za aktivno učešće u društvu.

U svakoj školi mora da postoji zakonom priznato i direktno, od strane učenika, demokratski izabrano reprezentativno telo koje zastupa interese svih učenika u školi - učenički parlament. Svi učenici moraju da budu

informisani o izborima za Učenički Parlament i imaju pravo da se kandiduju na istim. Izbori moraju da budu organizovani demokratski, uz poštovanje različitosti i transparentnosti procesa. **Predstavnici moraju da budu izabrani demokratski, u skladu sa njihovim sposobnostima, željom i motivacijom, a ne prema njihovom postignuću u školovanju.** Učenički Parlament je telo koje reprezentuje sve učenike jedne škole i predstavlja sponu između učenika i svih zainteresovanih strana - profesora, roditelja, predstavnika vlasti (opštinske, pokrajinske, republičke), organizacija civilnog društva i drugih tela, organizacija i institucija.

Organizovanje i rad učeničkog parlamenta moraju da budu zasnovani na demokratskom načinu rada, poštovanju, inkluzivnosti i transparentnosti. Za kvalitetan rad, reprezentativnost i poštovanje prava Učeničkog parlamenta neophodno je da svi članovi parlamenta budu jednaki u svim funkcijama, stalno unapređuju komunikaciju, pre svega sa učenicima koje zastupaju, da stalno rade na što većoj informisanosti, povećanju interesovanja i aktivno uključivanje što većeg broja učenika u aktivnosti Učeničkog Parlamenta.

Osnovna svrha postojanja učeničkog parlamenta je zastupanje prava i interesa učenika u odnosima sa svim zainteresovanim stranama. Učenički parlament promoviše i štiti učenička prava, putem konsultacija formira zajedničke stavove i interese učenika, **radi na rešavanju njihovih problema sa kojima se susreću tokom školovanja, informiše i motiviše učenike, obrazuje učenike (vršnjačka edukacija), podstiče rad, red i disciplinu,** prikuplja njihove ideje i motiviše ih za aktivno učešće u školskom životu, ali i u društvu uopšte.

Učenički parlament, takođe, aktivno radi na ostvarivanju ideja učenika, podstiče kreativnost učenika, organizuje sportske, humanitarne i druge akcije, promocije i proslave, promoviše školu, bavi se prevencijom i rešavanjem konflikata i promoviše vrednosti demokratije, ravnopravnosti, pacifizma, tolerancije i solidarnosti.

Učenički parlament mora da bude i formalno (zakonski) i neformalno (poštovanjem) prepoznat od strane pre svega profesora, direktora i školskog odbora, ali i od strane drugih zainteresovanih strana, kao ravnopravan partner u aktivnostima upravljanja školom i organizovanja školskog života. Srednjoškolci moraju putem svog reprezentativnog tela, učeničkog parlamenta, biti uključeni u proces odlučivanja o svim pitanjima vezanim za školu, poboljšanje uslova školovanja i društveni život u školi, što mora biti garantovano zakonom.

Srednjoškolci moraju da budu uključeni u planiranje i unapređenje nastavnih i vannastavnih aktivnosti, zajedničko planiranje i organizovanje sekcija putem redovnih sastanaka i konsultacija, organizovanje i dizajniranje školskog prostora (učionica, dvorišta, sportskih igrališta, itd.), organizovanje ekskurzija, matura i sportskih, kulturnih, obrazovnih manifestacija i humanitarnih akcija. Srednjoškolci takođe moraju imati uticaj na sadržaj predavanja, metode nastave, program i udžbenike, moraju da imaju uvid u školske finansije i mogućnost učešća u planiranju i kontroli istih kao i mogućnost da utiču na donošenje odluka pri zapošljavanju.

Kako bi se to sve postiglo, moraju imati jednak uticaj na donošenje odluka u školi i moraju da budu zajedno sa profesorima i roditeljima članovi najvišeg tela za odlučivanje, školskog odbora. Predstavnik/ca lokalne samouprave može savetodavno da učestvuje u radu školskog odbora. Predstavnicima učeničkog parlamenta se mora zakonski omogućiti ravnopravno učešće u radu Školskog odbora, jednaka zastupljenost sa profesorima i roditeljima koje čine školski odbor i jednako pravo glasa u školskom odboru.

Kako bi učenički parlament ispoljio svoje ideje i kreativnost i aktivno se uključio u društvo mora da raspoláže osnovnim uslovima za normalan rad, sastajanje i organizovanje aktivnosti, što podrazumeva adekvatno vreme za sastajanje u okviru školskog rasporeda, raspolaganje stalnim prostorom za rad, opremom, pristupom internetu i finansijskom podrškom (budžetom).

Učenički parlament je obavezan da radi u skladu sa zakonom, demokratskim načelima, i dogovorenim pravilima u školi, redovno informiše učenike o radu parlamenta i podnosi izveštaje o radu i upotrebi finansijskih sredstava Nastavničkom veću, direktoru/direktorki i Školskom odboru, kao i da omogući profesorima da daju sugestije i primedbe na rad parlamenta.

Evaluacija nastavnika i učenika treba da bude obavezna za sve srednje škole. Srednjoškolcima mora biti garantovano adekvatno i transparentno ocenjivanje njihovog rada. Profesori moraju objektivno da ocenjuju rad učenika bez favorizovanja i pristrasnosti. Svaki kontrolni zadatak mora biti pravilno pregledan. Umesto imenom i prezimenom, svaki učenik bi mogao da potpiše sve svoje zadatke i radove, na primer, datumom rođenja.

Učenici moraju da imaju pravo da ocenjuju predavanja i predavače. Učenici na kraju svake teme, kao i na kraju tekuće školske godine treba da ocene rad, zalaganje i kvalitet predavanja profesora. Ocenjivanje treba da bude anonimno.

Ovaj vid evaluacije bi doprineo motivisanju učenika da nastave da rade više na svom obrazovanju. Sa druge strane bi motivisao i profesore da rade na svom usavršavanju, doškolovavanju, implementaciji novih metoda rada i modifikovanju nastavnih tema s cijem približavanja gradiva učenicima.

***

Mi, srednjoškolci i srednjoškolke Srbije, smatramo da je neophodno omogućiti svim učenicima pravo, prostor, priliku, podsticaj i podršku da razviju svoje ideje i ispolje svoje kreativne potencijale i verujemo da izneti stavovi u ovoj deklaraciji predstavljaju osnovu za stvaranje novog načina školovanja koji će podstaći aktivno učešće mladih u društvu i stvoriti nove generacije mladih koji imaju svest o značaju svog angažovanja, važnosti demokratije, saradnje, poštovanja različitosti, ravnopravnosti i inkluzivnosti.

9.11.2014.

U Beogradu

Unija srednjoškolaca Srbije